

Νευροπαθητική αρθροπάθεια

ΛΟΥΚΙΑ ΚΟΥΤΣΟΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ MD, PHD
ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΕΣΥ
ΚΛΙΝΙΚΗ ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗΣ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΓΝΑ ΛΑΪΚΟ

Οστεοαρθροπάθεια Charcot

Χρόνια, προοδευτική καταστροφή των αρθρώσεων σε άκρα που έχουν χάσει την αισθητικότητά τους λόγω βλάβης των υπεύθυνων νεύρων

Ο σακχαρώδης διαβήτης η πιο συχνή αιτία (τύπου 1 και 2)

Άλλα αίτια: συριγγομυελία, νωτιάδα φθίση, λέπρα, μηνιγγομυελοκήλη,

πολλαπλή σκλήρυνση, αμυλοείδωση, οικογενής δυσαυτονομία, ατροφία περνιαίου μυός (CHARCOT-MARIE-TOOTH), συγγενής αδιαφορία στον πόνο

Παράγοντες κινδύνου στον ΣΔ

- 1) Μακρά διάρκεια ΣΔ
- 2) Γενικά κακός γλυκαιμικός έλεγχος
- 3) Βαριά περιφερική νευροπάθεια
- 4) Νευροπάθεια ΑΝΣ
- 5) Επαρκής περιφερική κυκλοφορία
- 6) Οστεοπόρωση
- 7) Λοιπές επιπλοκές του ΣΔ
- 8) Μεταμόσχευση νεφρού

Επιδημιολογικά δεδομένα

0,5-16% των ατόμων με διαβητική νευροπάθεια (ανάλογα με την εξειδίκευση του κέντρου)

16% των ατόμων με νευροπαθητικό διαβητικό έλκος

5,9-39,3% αμφοτερόπλευρο

0,7 % αμφοτερόπλευρο ταυτόχρονα

Άνδρες / γυναίκες 1/1

Νεώτερη ηλικία (55) από την ηλικία που συνήθως εμφανίζονται οι διαβητικές επιπλοκές (65) (μικρότερο ποσοστό αποφρακτικής αρτηριοπάθειας)

Παθογένεια

➤ **Περιφερική νευροπάθεια:** απώλεια ιδιοδεκτικότητας, χαλάρωση των συνδέσμων, αυξημένο εύρος κίνησης και αστάθεια της άρθρωσης, καταστροφή από μικροτραυματισμούς λόγω μειωμένης αντίληψης του πόνου

➤ **Αυτόνομη νευροπάθεια:** διαταραχή του συμπαθητικού, αγγειοκινητικές διαταραχές, βλάβη των τροφικών νεύρων, τοπική υπερκινητική κυκλοφορία, αρτηριοφλεβώδεις επικοινωνίες -> οστεοπόρωση

Brower AC, Allman RM. Pathogenesis of the neurotrophic joint: neurotraumatic vs. neurovascular. Radiology. 1981 May;139(2):349-54. doi: 10.1148/radiology.139.2.7220879. PMID: 7220879.

➤ **Έντονη φλεγμονώδης απάντηση** λόγω των μικροτραυματισμών: TNF-α και IL- 1β, αύξηση RANKL-> ενεργοποίηση NF-kB -> αύξηση οστεοκλαστικής δραστηριότητας

Jeffcoate WJ, Game F, Cavanagh PR. The role of proinflammatory cytokines in the cause of neuropathic osteoarthropathy (acute Charcot foot) in diabetes. Lancet. 2005 Dec 10;366(9502):2058-61. doi: 10.1016/S0140-6736(05)67029-8. Epub 2005 Aug 10. PMID: 16338454.

Επομένως

Συνδυασμός:

- Βλάβη του ΑΝΣ με υπερκινητική κυκλοφορία και οστεοπενία καθώς και βλάβη του ΠΝΣ με υπαισθησία
- Φλεγμονώδης απάντηση: συχνά υπέρμετρα
- Τραύμα: σύνηθες εκλυτικό αίτιο

Κλινική εικόνα

- Οξεία φάση: οίδημα, αυξημένη θερμοκρασία, εξελισσόμενα ακτινολογικά ευρήματα

- Χρόνια φάση: μείωση θερμοκρασίας, μονιμοποίηση ακτινολογικής εικόνας

Κλινική εικόνα (Οξεία φάση)

Ερυθρή, θερμή, οίδηματώδης και συνήθως ανώδυνη άρθρωση

Συνηθέστερα ετερόπλευρη εντόπιση

Συχνά αναφέρεται ιστορικό τραυματισμού

Οι πιο συχνά προσβαλλόμενες αρθρώσεις:
ταρσός, ταρσομετατάρσιες,
μεταταρσοφαλαγγικές και αστράγαλος

Slowman-Kovacs SD, Braunstein EM, Brandt KD. Rapidly progressive Charcot arthropathy following minor joint trauma in patients with diabetic neuropathy. Arthritis Rheum. 1990 Mar;33(3):412-7. doi: 10.1002/art.1780330316. PMID: 1969268.

Καταστροφή της ποδικής καμάρας
και δημιουργία οστικών προβολών
(rocker bottom foot)

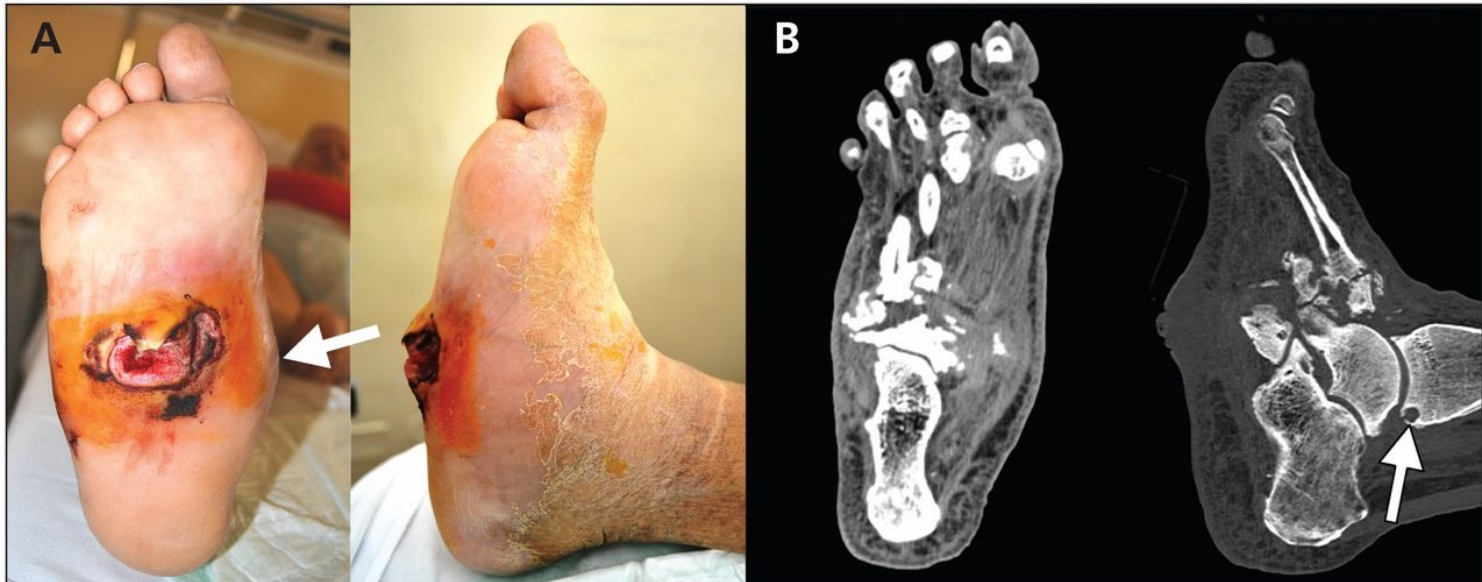
Παραμόρφωση της
αστραγαλοσκαφοειδούς
άρθρωσης

Εξάρθρωση των
ταρσομεταταρσικών
αρθρώσεων

Κλινική εικόνα (Χρόνια φάση)

- ❖ Ύφεση θερμοκρασίας και ερυθρότητας
- ❖ Μόνιμες παραμορφώσεις και ακτινολογικές βλάβες
- ❖ Επιπλοκές: εξέλκωση, επιμόλυνση, οστεομυελίτιδα

Διάγνωση

Ακτινογραφία

- χαμηλή ευαισθησία και ειδικότητα
- Προοδευτική επιδείνωση
- **Στην οξεία φάση:** οίδημα μαλακών μορίων, στένωση μεσαρρτίου διαστήματος, οστεοπενία
- **Σε επόμενα στάδια:** οστική καταστροφή, κατακερματισμός κεφαλών μεταταρσίων, υπεξάρθρημα της ταρσομετατάρσιας, υπεξάρθρημα της αστραγαλοκνημικής

Ακτινογραφία

Πρόσθιο τμήμα ποδός: αφαλάτωση, οστική καταστροφή, κατακερματισμός κεφαλών μεταταρσίων, εικόνα μολυβιού σε μολυβοθήκη στις ΜΤΦ

Μέσο τμήμα ποδός: υπεξάρθημα της ταρσομετατάρσιας, διάσταση μεταξύ της 1^{ου}-2^{ου} μεταταρσίου (πρωιμότερη βλάβη), μικροκάταγμα βάσης 2^{ου} μεταταρσίου

Οπισθιο τμήμα ποδός: υπεξάρθημα της αστραγαλοκνημικής, βλάβη τροχιλίας αστραγάλου

Μαγνητική

Αρχικό στάδιο: οίδημα μυελού με υποχόνδριες κύστες και/ή μικροκατάγματα

Επόμενα στάδια:

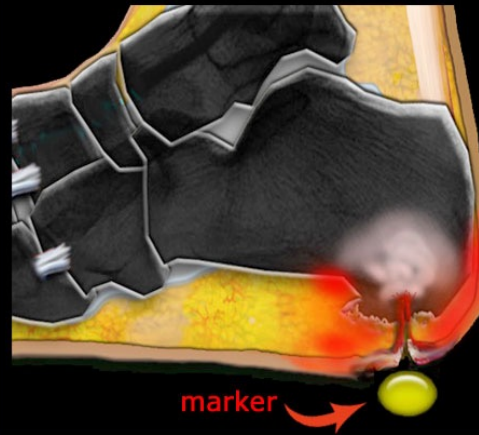
- ✓ Χρήσιμος δείκτης λειτουργικής επιδείνωσης (υπεξάρθρημα, ρήξη τενόντων)

Σημαντική η μαγνητική
στη ΔΔ από
οστεομυελίτιδα:

μειωμένο σήμα στην T1
και αυξημένο στην T2 και
στις 2 καταστάσεις ΑΛΛΑ
στη νόσο Charcot απουσία
περιορισμένης περιοστικής
αντίδρασης και συμμετοχή
κυρίως του μέσου ποδός

Osteomyelitis

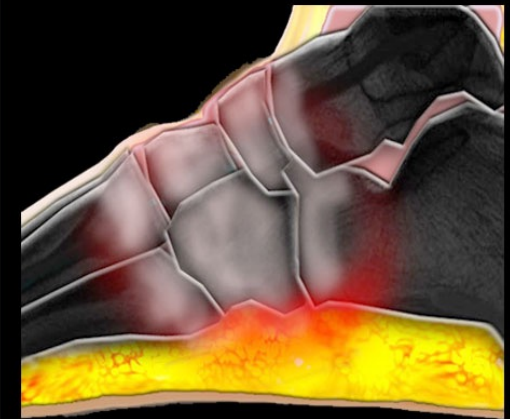
Hot red foot with ulcer

Forefoot: MTP's IP's
Hindfoot: calcaneus

X-ray normal first weeks

MRI marrow edema
in forefoot and hindfoot
near ulcer

Active Charcot

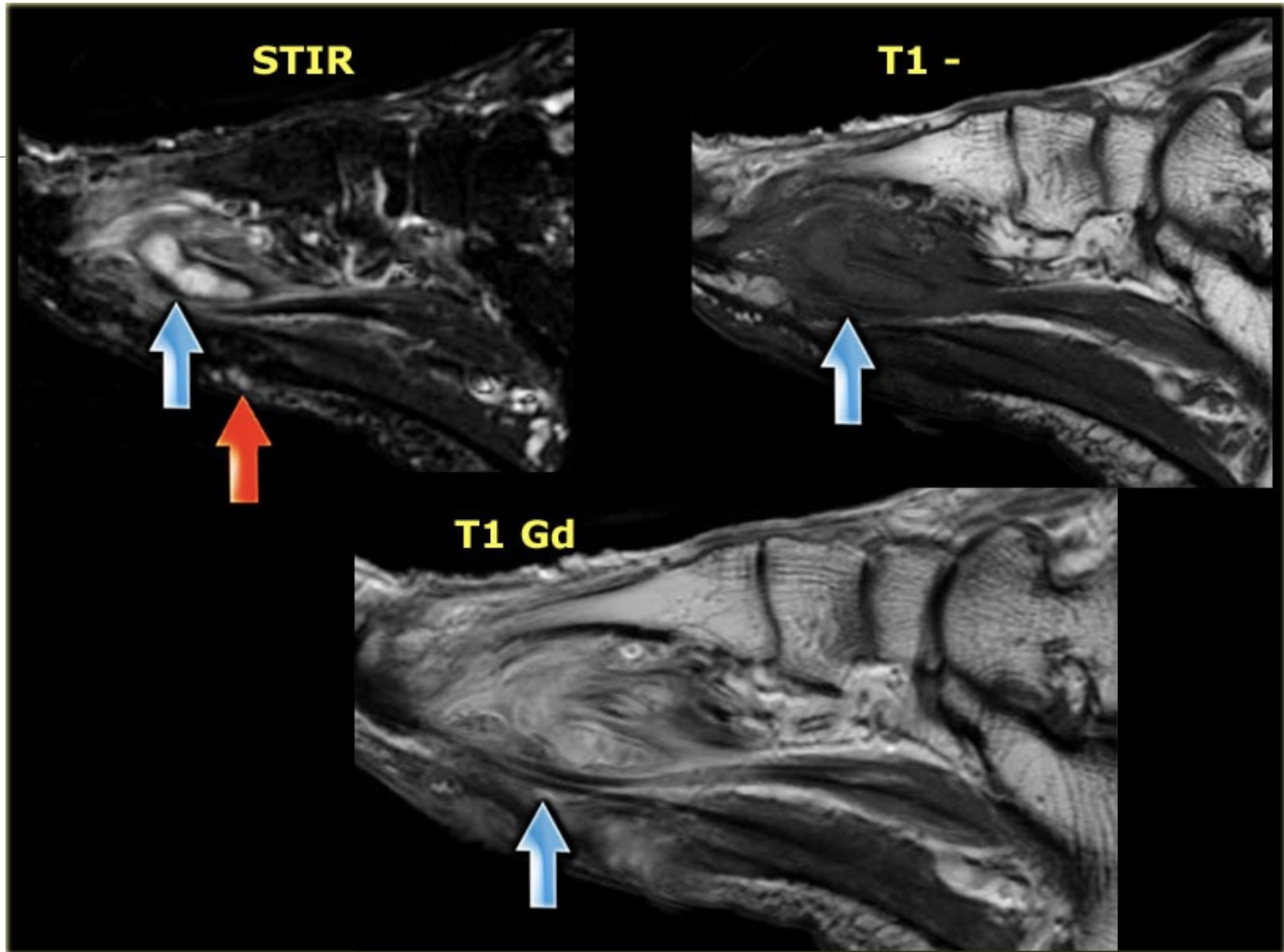
Hot red foot - no ulcer

Midfoot
subarticular

X-ray normal first weeks

MRI marrow edema
in midfoot subchondral

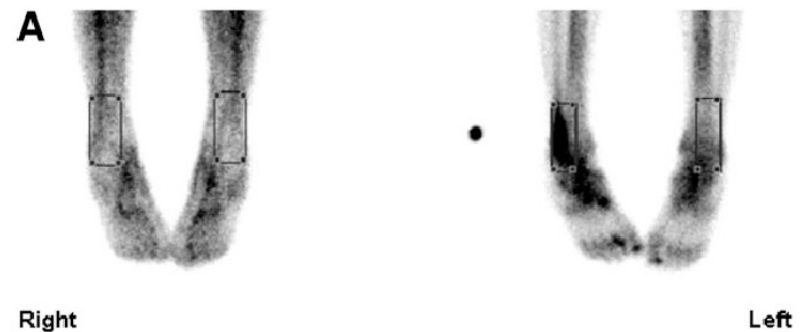

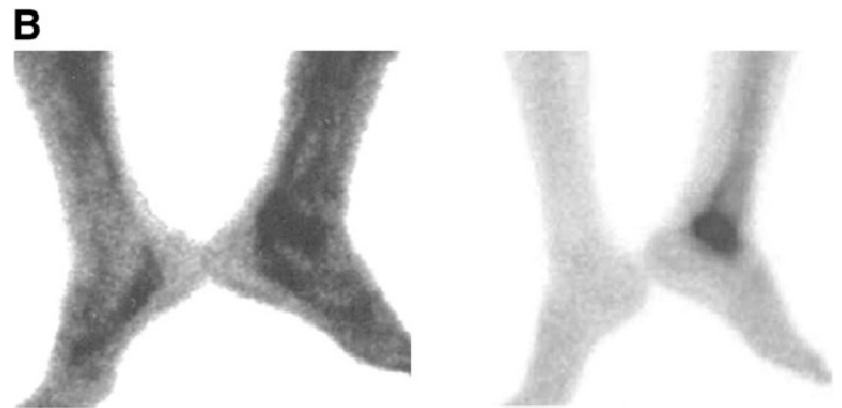
Σπινθηρογράφημα

Tc-MDP scan τριών φάσεων:
αυξημένη πρόσληψη σε όλες τις
φάσεις, μεγάλη ευαισθησία,
μέτρια ειδικότητα

Tc-MDP scan τεσσάρων φάσεων:
μικρή αύξηση της ειδικότητας

Οστική πυκνότητα - DEXA

Μικρότερη στα κάτω άκρα σε ασθενείς με Charcot σε σχέση με ασθενείς με ΣΔ χωρίς Charcot

Τοπικό φαινόμενο: μικρότερη στην πτέρνα ποδιών με Charcot σε σχέση με το άλλο πόδι

Συστήματα ταξινόμησης

Stages	Description	
	Clinical Findings	Imaging findings in Radiography
0 (Inflammatory)	localised warmth, edema, erythema	minimal, if any abnormalities (MRI would show subchondral bone marrow edema with or without non-displaced pathological fracture)
1 (Fragmentation)	localised warmth, marked edema, erythema	focal bone demineralisation (early), debris formation at the articular margins, fragmentation of subchondral bone, subluxation, dislocation and periarticular fractures
2 (Coalescence)	continued but decreased warmth, edema and erythema	absorption of fine debris, fusion of large fragments of adjacent bones and/or new periosteal bone formation
3 (Consolidation)	decreased or absent warmth, edema and erythema	remodelled and new bone formation, decreased osteosclerosis and/or possible gross residual deformity

Modified Eichenholtz classification from Mautone and Naidoo, 2015

Στάδιο 0: in situ, pre-stage I (0.15-2.5%)

Στάδιο I: Οξύ στάδιο (Development)
(εξελικτικό στάδιο)

Στάδιο II: Συγκρότηση (Coalescence)
(στάδιο ηρεμίας)

Στάδιο III: Σταθεροποίηση (Reconstruction)
(στάδιο λύσης)

Οξύ Charcot

Χρόνιο
Charcot

Σταδιοποίηση King's College Hospital (Congress IWGDF, 2007)

ΣΤΑΔΙΟ	ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ	ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ
ΣΤΑΔΙΟ 1	Θερμότητα, ερυθρότητα	Οίδημα μυελού	Σπινθηρογράφημα/MRI
ΣΤΑΔΙΟ 2	Θερμότητα, ερυθρότητα	Κάταγμα ή κύστη	Σπινθηρογράφημα/MRI
ΣΤΑΔΙΟ 3	Θερμότητα, ερυθρότητα	Υπεξάρθρημα	Ακτινογραφία
ΣΤΑΔΙΟ 4	Θερμότητα, ερυθρότητα	Εξάρθρημα	Ακτινογραφία

Διαφορική διάγνωση

Λοιμώδη αίτια

- **Σηπτική αρθρίτιδα:** πιθανώς λιγότερο επώδυνη σε ασθενή με διαβητική νευροπάθεια, συνήθως παρουσία πυρετού, χρήσιμη η παρακέντηση αρθρικού υγρού
- **Κυτταρίτιδα:** συχνότερα γενικά συμπτώματα (πυρετός, ρίγος) και εργαστηριακά ευρήματα λοίμωξης (CRP) και παρουσία εξέλκωσης

Οστεομυελίτιδα:

- ✓ παρουσία εξέλκωσης
- ✓ συχνότερα γενικά συμπτώματα (πυρετός, ρίγος) και εργαστηριακά ευρήματα λοίμωξης (CRP), αυξημένη ΤΚΕ
- ✓ Σημαντική βελτίωση της Charcot με την κινητοποίηση

<i>ΕΥΡΗΜΑΤΑ MRI</i>	<i>ΟΣΤΕΟΜΥΕΛΙΤΙΔΑ</i>	<i>ΟΑ CHARCOT</i>
<i>Τυπική εντόπιση</i>	Δάκτυλοι, MTHs, πτέρνα, σφυρά	Άρθρωση Lisfranc ή Chopart
<i>Κατανομή</i>	Τοπική, επέκταση κατά μήκος οστού	Περισσότερες αρθρώσεις σε μια περιοχή
<i>Τύπος οιδήματος και εμπλουτισμού</i>	Επικράτηση σε ένα οστούν	Επικράτηση σε άρθρωση και υποχόνδριο οστούν
<i>Παραμόρφωση</i>	Ασυνήθης	Συνήθης
<i>Μαλακοί ιστοί</i>	Πλησίον έλκους, κυσταρίτιδα, συρίγγια	Άθικτοι υποδόριοι ιστοί και δέρμα

Διαφορική διάγνωση Charcot- Οστεομυελίτιδα: Σπινθηρογράφημα

99Tc-HMPAO-WBC scan: θετικό σε οστεομυελίτιδα

Συνδυασμός (θετικό 99Tc-MDP scan και αρνητικό 99Tc-HMPAO-WBC scan): 95% συνολική αξιοπιστία για COA (Georga S. et al, XI DFSG Meeting, 2013, Abstract book, p. 45)

Tc-nanocolloid marrow scan: διευκρινίζει ψευδώς θετικά του 99Tc-HMPAO-WBC scan: 100% ευαισθησία, 60% ειδικότητα για οστεομυελίτιδα

Φλεγμονώδη αίτια

Φλεγμονώδεις αρθρίτιδες: σημαντικό το ιστορικό και η καλή κλινική εξέταση, ασύνηθης η προσβολή του μέσου ποδός

Κρυσταλλογενείς αρθρίτιδες: επώδυνη άρθρωση, σημαντική η παρακέντηση του αρθρικού υγρού (ανεύρεση κρυστάλλων, προηγούμενο ιστορικό κρίσεων, συνήθως προσβολή της 1^{ης} μεταταρσοφαλαγγικής, μικρή διάρκεια συμπτωμάτων, άμεση ανταπόκριση στη θεραπεία

Πελματιαία απονευρωσίτιδα

Οστεοαρθρίτιδα: επιδείνωση άλγους στη φόρτιση, ακτινολογικά ευρήματα (μείωση μεσάρθριου, παρουσία οστεοφύτων, ασύνηθης η αύξηση της θερμοκρασίας)

Σύνδρομο σύμπλοκου περιοχικού άλγους: χωρίς ακτινολογικά ευρήματα, σε καποιες περιπτώσεις ευρήματα απομετάλλωσης

Άλλα αίτια

Εν τω βάθει φλεβοθρόμβωση: οίδημα κυρίως στην κνήμη και όχι στον άκρο πόδα

Κάταγμα/διάστρεμμα

Κακοήθεια

Φλεβική ανεπάρκεια

Θεραπεία

Συντηρητική

Χειρουργική: στη χρόνια φάση

Συντηρητική

- Άμεση αποφόρτιση για αποφυγή περαιτέρω επιβάρυνσης της άρθρωσης
- Πρέπει να αρχίζει με την κλινική υποψία
- Χρήση νάρθηκα
- Γίνεται μέχρι τη σταθεροποίηση της νόσου (ύφεση θερμοκρασίας, ακτινολογική σταθεροποίηση) / κατά μέσο όρο 6 μήνες

Χρήση ειδικού υποδήματος

- ✓ Ποικίλλει ο απαιτούμενος χρόνος χρήσης: 9 εβδομάδες-11 μήνες

Διφωσφονικά

Αβέβαιη η αποτελεσματικότητα τους

Λίγες μελέτες με μικρή διάρκεια παρακολούθησης / έλλειψη δεδομένων μακροπρόθεσμης αποτελεσματικότητας

Ίσως στοχευμένη χρήση σε ασθενείς με έντονο άλγος

Διφωσφονικά

- Έχουν δοκιμαστεί ενδοφλέβια εβδομαδιαία χορήγηση **παμιδρονάτης** στην οξεία φάση και από του στόματος αλενδρονάτη με καλά αποτελέσματα
- Χορήγηση παμιδρονάτης σε 6 ασθενείς στην οξεία φάση -> κλινική βελτίωση με διατήρηση ύφεσης για πάνω από ένα χρόνο στους μισούς
- 39 ασθενείς τυχαιοποιήθηκαν να λάβουν ενδοφλεβίως 90 mg παμιδρονάτης εβδομαδιαίως vs placebo με ταυτόχρονη αποφόρτιση του προσβληθέντος ποδός -> σημαντικά στατιστική βελτίωση στην ομάδα της παμιδρονάτης για πάνω από ένα έτος παρακολούθησης
- 20 ασθενείς τυχαιοποιήθηκαν να λάβουν από του στόματος 70 mg **αλενδρονάτης** εβδομαδιαίως vs placebo -> μετά από 6 μήνες παρακολούθησης μείωση του άλγους και ενός δείκτη οστικού μεταβολισμού (urine C-terminal telopeptide of type I collagen) στην ομάδα της αλενδρονάτης και αύξηση της οστικής μετάλλωσης

Selby PL, Young MJ, Boulton AJ. Bisphosphonates: a new treatment for diabetic Charcot neuroarthropathy? Diabet Med. 1994 Jan-Feb;11(1):28-31. doi: 10.1111/j.1464-5491.1994.tb00225.x. PMID: 8181248.

Pitocco D, Ruotolo V, Caputo S, Mancini L, Collina CM, Manto A, Caradonna P, Ghirlanda G. Six-month treatment with alendronate in acute Charcot neuroarthropathy: a randomized controlled trial. Diabetes Care. 2005 May;28(5):1214-5. doi: 10.2337/diacare.28.5.1214. PMID: 15855594

Καλσιτονίνη: έχει αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητά της σε μικρό αριθμό ασθενών που τα διφωσφονικά αντενδείκνυνται λόγω επιδεινωμένης νεφρικής λειτουργίας

39 ασθενείς vs placebo τυχαιοποιήθηκαν να λάβουν καλσιτονίνη (ρινική χορήγηση): στατιστικά σημαντική μείωση του οστικού μεταβολισμού στους 3 πρώτους μήνες παρακολούθησης στην ομάδα της καλσιτονίνης

Bem R, Jirkovská A, Fejfarová V, Skibová J, Jude EB. Intranasal calcitonin in the treatment of acute Charcot neuroosteoarthropathy: a randomized controlled trial. Diabetes Care. 2006 Jun;29(6):1392-4. doi: 10.2337/dc06-0376. PMID: 16732029.

Denosumab: 11 ασθενείς που έλαβαν denosumab vs 11 controls -> μείωση του οστικού μεταβολισμού στην ομάδα του denosumab

Busch-Westbroek TE, Delpout K, Balm R, Bus SA, Schepers T, Peters EJ, Smithuis FF, Maas M, Nieuwdorp M. Effect of Single Dose of RANKL Antibody Treatment on Acute Charcot Neuro-osteoarthropathy of the Foot. Diabetes Care. 2018 Mar;41(3):e21-e22. doi: 10.2337/dc17-1517. Epub 2017 Dec 22. PMID: 29273577.

Χειρουργική αντιμετώπιση

Στη χρόνια φάση έπειτα από κατάλληλο προγραμματισμό

Ενδείξεις:

- ✓ Αποτυχία συντηρητικής αντιμετώπισης
- ✓ Παραμόρφωση αστραγαλοκνημιαίας περιοχής
- ✓ Αστάθεια της άρθρωσης
- ✓ Επίμονη ή υποτροπιάζουσα εξέλκωση
- ✓ Απουσία οστεομυελίτιδας

ΑΝΤΕΝΔΕΙΞΕΙΣ

- ✓ Ενεργός λοίμωξη
- ✓ Οστεομυελίτιδα
- ✓ Ισχαιμία
- ✓ Κακή ρύθμιση του ΣΔ (> 8.5%)
- ✓ Υποθρεψία
- ✓ Κακή γενική κατάσταση

Είδη επεμβάσεων

---

1) Ελάσσονες

α) οστεκτομή

β) επιμήκυνση αχιλλείου τένοντα

2) Μείζονες

α) αρθρόδεση

β) ακρωτηριασμός

Οστεκτομή

Αρθρόδεση

